

MOČ (stran 292 ->)

- Osnovni tipi moči French , Raven) : moč nagrajevanja, kaznovanja, legitimna, strokovna moč, referenčna (identifikacijska) moč; **doživeta verjetnost**
- **Reaktanca= odpornost ljudi do oženja njihove svobode**
- Socialna kontrola: enostranska, dvostranska
- Največ definicij poudarja funkcionalno odvisnost socialnega nadzora od socialne moči
- Moč je odvisna od stopnje in obsega nadzora s podrejenimi – nad njimi se izvaja nadzor njihove **usode** ali **vedenja (obnašanja)**.
- Medosebno komuniciranje je lahko **KOMPLEMENTARNO** ali **SIMETRIČNO**
- Preveč prilagojen govor (negovalke)

POSLUŠNOST IN PODREJANJE (stran 311->)

- **KONFORMIZEM**=popuščanje eksplicitnim in implicitnim pritiskom na posameznika; odpoved lastnemu mnenju pod vplivom socialnih pritiskov
- Solomon Asch: Eksperimenti o konformnem podrejanju (črte)
- Dve obliki pritiska: informacijski (vodi v spreobrnitev), normativni (vodi v popustljivost)
- **IDENTIFIKACIJA, INTERNALIZACIJA**
- Dejavniki konformizma: **INDIVIDUALNI, SITUACIJSKI, DRUŽBENO ZGODOVINSKI**
- Ustvarjalni ljudje so manj konformni; pri nevrotični osebnosti je prisotna močna težnja po socialnem priznanju, ta težnja pa se zadovolji s konformizmom
- Situacijski dejavniki konformizma: privlačnost skupine, enotnost, velikost, pomembnost skupine in nejasnost situacije
- **LEGITIMNA AVTORITETA**
- Najusodnejša posledica poslušnosti je **IZGUBA OBČUTKA ODGOVORNOSTI**
- **WEBER**: Pet splošnih kategorij vplivanja (sila, manipulacija, recipročnost, vera, znanje)
- **PSIHOANALIZA**: Prva od psiholoških teorij, ki je omogočila spoprijem s psihološko naravo avtoritarnega odnosa; S. Freud: **struktura duševnosti**; nad-jaz: internalizacija družbenih zahtev, norm in vrednot (notranji psihični podaljšek družbenim avtoritetam)
- **STANLEY MILGRAM**: Elektrošoki

PSIHOLOGIJA SKUPIN (stran 329->)

- **PRIMARNE SKUPINE**: trajni medosebni odnos; močna čustvena dimenzija
- **SEKUNDARNE SKUPINE**: začasne;
- Male skupine: osebni odnos, osebni pregled nad dogajanjem, čustveni stiki, neposreden osebni nadzor in sankcioniranje, ...
- Strukture skupine: čustvena, komunikacijska (**VERTIKALNA, HORIZONTALNA**), struktura moči in statusov ter vlog.
- **MORENOVA SOCIOMETRIČNA METODA** merjenja čustvene skupinske strukture
- Funkcionalistična koncepcija vloge, etnometodološki koncepciji vloge

PSIHOLOGIJA VODENJA (stran 341->)

- Naloge vodje: psihološke, socialne, strokovne
- Osebnostni model vodje: Interakcijski model vodje: Situacijski model vodje
- Kurt Lewin: avtorski in demokratični stil vodenja
- Fiedler: Kontingenčna teorija skupinskega vodenja

PSIHOLOŠKI PROCESI V SKUPINI (stran 348->)

- Polarizacija stališč (skupinsko mišljenje)
- Teorija socialne primerjave: okoliščina povzroči tako težnjo
- Teorija prepričevalnih argumentov (vedo kam se nagiba večina)
- SOCIALNA OLAJŠAVA (prisotnost drugih deluje olajševalno)
- SOCIALNA ZAVORA (obratno)

SOCIALNA PRIVLAČNOST (stran 357->)

- MEDOSEBNA PRIVLAČNOST: v kolikšni meri član uteleša prototipskega člana skupine
- OSEBNA PRIVLAČNOST
- SKUPINSKA PRIVLAČNOST
- Socialna klima: destruktivna, konstruktivna
- Tajfer: Socialna identiteta; pozitivne razlike (previsoko vrednotenje lastne, in prenizko vrednotenje druge skupine)
- SHERIF: Medskupinski konflikti in njihovo razreševanje
- Učinek preloma: manjša pripravljenost na sodelovanje s člani druge skupine kot s člani lastne skupine
- Temeljna napaka pripisovanja; iluzorne korelacije
- KOGNITIVISTIČNE TEORIJE: zakonitosti v zaznamovanju in kogniciji
- SOCIALNOHISTORIČNE TEORIJE:
- Občutek skupinskega prikrajšanja (deprivacije)
- Brown razlikuje tri strategije izboljšanja socialne identitete: kognitivne, individualistične, kolektivne strategije
- Moscovici: socialni vpliv je dvosmerni proces
- Vpliv manjšine na večino sloni na konsistentnem in prepoznavnem stilu obnašanja
- Učinek kotaljenja snežne kepe
- Moscovici: Hipoteza o načinih socialnega vplivanja: proces socialne primerjave, proces vrednotenja

PSIHOLOGIJA MNOŽIC (stran 390->)

- Ambivalentni učinki (privlačijo nas in nas odbijajo)
- Oblike množic: SOCIALNO KOSTRUKTIVNE IN DESTRUKTIVNE
- Množice z visoko stopljivostjo začno hitro izgubljati svojo identiteto
- Polarizacija množice
- Z močjo množice raste anonimnost množice

- LaBon: MNOŽIČNA HIPNOZA (Strah pred množicami); Tardej: SOCIALNA SUGESTIJA; Freud: IDENTIFIKACIJA Z VODJEM (libido=substanca duševnosti)

SEBSTVO IN DRUŽINA (stran 411->)

- Model socialnega sveta je splet kognitivnih, čustvenih in motivacijskih dejavnikov.
- Freud: ono, jaz, nadjaz
- Identiteta: trajen socialni sistem osebe

OBLIKOVANJE SODOBNE SOCIALNE PSIHOLOGIJE

- Herbart: Psihologija ljudstev
- Comte: pozitivizem
- Adolf Bastian: Človek v zgodovini
- Wundt (1832-1920): 1879-Prvi eksperimentalni psihološki laboratorij; obča psihologija; psihologija ljudstev (strogo ločevanje med občo psihologijo in psihologijo ljudstev; obča-empirična veda, naravoslovje; ljudstva- hermenevstke metode); **bolj ceni občo psihologijo**
- William James (1842-1910): začetnik ameriške psihologije; Principi psihologije; sebstvo
- Charles Cooley: primarne skupine (pomembni drugi), zrcalni jaz
- Georg Herbert Mead (1863-1931): mene, jaz, refleksivno mišljenje; simbolni interakcionizem
- Edward Ross: Socialna psihologija
- William McDougall: Uvod v socialno psihologijo (teorija o prirojenih instinktih človeka)
- W. Thomas: Pojem stališče
- Kurt Lewin (1890-1947): raziskovalni inštitut za skupinsko dinamiko; splošna teorija človeškega socialnega obnašanja; človekova psihološka konstrukcija sveta je odvisna od notranjih potreb in ciljev; teorija polja; skupinska dinamika; akcijski eksperiment
- Gustav LeBon: Psihologija množic
- Sigmund Freud (1856-1939): teza o nujni notranji konfliktnosti človeka; kritika konformistične težnje;
- Allport: Behavioristična paradigma; opredelitev socialne psihologije kot znanosti
- Vedenjska (behavioristična) teoretska usmeritev: človeška socialna dejavnost je sklop fizičnih in verbalnih reakcij na socialne dražljaje in dispozicije ljudi za te reakcije; B.F.SKINNER: Živalsko vedenje , Človeška dejavnost je produkt okolja
- Kognitivna-teorijska usmeritev: socialni kontekst ne spremeni kognitivnih procesov in struktur, temveč se kognitivni aparat le prilagodi socialni situaciji; samostojna, avtonomna osebnost; zanemarja trda dejstva
- Psihoanalitska usmeritev:
- Simbolno-interakcionistična usmerjenost: izmenjava simbolov in gest; socialne vloge; k cilju usmerjena dejanja

SOCIALNI PROCES PREDELAVE INFORMACIJ

- Socialna kognicija: Predelava in skladiščenje informacij (ne zgolj sprejemanje)
- Zaznavanje: Proces sprejemanja, predelave in primarnega interpretiranja informacij
- Kategorizacija objektov: Razvrščanje stvari, dogodkov, pojavov, situacij v različne skupine ali kategorije
- Funkcije zaznavnih konceptov in kategorij: poenostavljajo zaznavo, pomagajo nam v mišljenju in spominjanju, olajšajo nam komunikacijo, pomagajo nam zmanjšati strah pred neznanim
- Vzročni model (ekstremni): Večja variabilnost v isti kategoriji, lažje spreminjanje kategorij
- Socialno zaznavanje: pridelava informacij iz socialnega okolja
- V procesu socialnega zaznavanja nas vodijo tri značilne domneve: domneva o namernosti (internacionalnosti) delovanja drugega, domneva o racionalnosti drugega, težnja k usklajenosti podatkov in predstav.
- Dva fenomena, ki vplivata na sprejemanje novih informacij: pozornost/odprtost za nove informacije; represija/izrinjanje novih informacij
- Kognitivna shema= mentalna mapa;Kognitivna shema socialnih objektov vsebuje temeljna in tipična znanja, izkušnje o objektih (situacijah),...
- HALO EFEKT
- Samoocena:
- ohranitev pozitivne samopodobe
- Objektivna samopozornost
- MORENO: Kako vsak član skupine zaznava druge ljudi oziroma medosebne odnose
- Teorija ravnotežja: zasledovanje popačenja v zaznavah medosebnih odnosov
- HEIDER: raziskave o imaginaciji medosebnih odnosov
- Točnost v presoji drugih oseb zvezno določena sposobnost ljudi, ki je v veliki meri odvisna tudi od stabilne in realne podobe o sebi + podobnost, bližina
- Asch: toplo-hladno
- Prvi vtis: učinek primarnosti; H.Kelley: vpliv pričakovanja poskusne osebe na formiranje prvega vtisa
- Implicitna teorija osebnosti: Bruner, Tgiuri; Kognitivna struktura, s pomočjo katere predelujemo informacije o drugih in si ustvarjamo nadaljne predstave o njih

TEORIJE SOCIALNE KONSTRUKCIJE STVARNOSTI

- Tri vrste kognitivnih razlag za reševanje problemov s pomočjo poenostavljanja: razlage reprezentativnosti, usidranja in prilagajanja ter razpoložljivosti.
- Teorija PRIPISOVANJA: Od tega, v kolikšni meri imamo neko osebo odgovorno za določena dejanja, je odvisno kako jo zaznavamo

- Osnovna napaka pripisovanja: drugim osebam pripišemo vzroke za njihovo vedenje njihovim osebnostnim značilnostim
- HEIDER: vzročna teorija pripisovanja
- KELLER: Kovariantna teorija pripisovanja
- Teorija socialnih reprezentacij: Naš vsakdanji razum je sesedek popularnih teorij, mitov, ki krožijo v družbi in si jih delijo ljudje v procesu komunikacije in socializacije; USIDRANJE, OPREDMETENJA

PSIHOLOGIJA INTERAKCIJE

- Menjalna teorija interakcije: interakcija je proces, razdeljen na sekvence
- Splošni (izkušnje človeka a s primerljivimi interakcijami; mera privlačnosti nekega odnosa) in alternativni nivo primerjave (Primerjava z drugimi možnostmi; MERA ODVISNOSTI PARTNERJEV OD ODNOSA)
- Zapornikova dilema: izhaja iz matematične teorije igre;
- Teorija privlačnosti: poudarek kooperacije in solidarnosti
- Goffman: Analiziranje strategij ustvarjanja in ohranjanja dobrega vtisa o sebi
- Kognitivno prestrukturiranje: z različnimi postopki spremenimo, zavrnemo identiteto, ki nam jo vsilijo drugi, če z njo nismo zadovoljni
- Selektivno zaznavanje in ocenjevanje; SELEKTIVNA INTERAKCIJA; STRATEGIJA SAMOOVIRANJA IN MOLEDOVANJA
- Bernerjeva teorija; Lorenzerjeva teorija
- Newdomb: Ali podobnost osebnih stališč vpliva na navezovanje prijateljskih odnosov

ALTRUIZEM

- Motivi: Moralna odgovornost, sočutje, vzajemnost v dajanju, zviševanje lastne vrednosti, priznanje pri drugih ljudeh
- Zaviralni dejavniki altruizma: dvom v potrebnost, ocena izgube časa, dobrin; nevarnosti in stres; dvom v oceno dejanja
- Bumerang učinek: premočni normativni pritisk

AGRESIJA IN NASILJE

- BIOLOŠKE TEORIJE: razlaga v bioloških osnovah (McDougall, Freud, Lorenz)
- SOCIALNO KONSTRUKCIONISTIČNE: razlaga v socialnem izvoru
- Socialne teorije agresivnosti (Bandura – socialno modeliranje;